

Kazzay Sámuel (1710–1797)

Dr. Zboray Bertalan, Szmodits László*

Kazzay Sámuel debreceni gyógyszerészlől emlékeznek meg a szerzők. Fiatalon bejárta Európát. Hazatérve a gyógyszerészi pályára lépett. Debrecenben az „Arany Angyal” gyógyszerész-tulajdonosa volt. Neves könyv-, érem- és régiséggyűjtő; gyűjteményének nagyobb részét a Debreceni Református Kollégium őrzi.

Kazzay Sámuel 1710-ben született Tótvázsonyban. Apja Kazzay Márton földbirtokos volt. A betegeskedő Sámuel otthonában egy jezsuita szerzetes tanította. Így a latin nyelvet is jól megtanulta. Ifjú korában közel húsz évig járta Európa könyvtáiról, levéltáiról és egyetemeiről híres városait. Régiségeket, ódon könyveket vásárolt. Megfordult Grazban, Münchenben, Bolognában, Veronában, Mantovában, Firenzében és másutt is. Sienában orvostanhallgatókkal vitázott, sőt még orvossegyetemi előadásokat is hallgatott.

Hazatérése után, 1741-től több helyen, előbb Pozsonyban, majd Besztercebányán, végül pedig két évig a Debreceni Református Kollégiumban volt bentlakó diák. Itt 1748-ban fejezte be tanulmányait [1, 2].

1750-ben gyógyszerészyakornokként lépett be az 1670-ben alapított debreceni „Arany Angyal”-hoz címzett gyógyszerész-társaságba. A segédi vizsgáját 1753-ban kitüntetéssel tette le. Ezt követően továbbra is a gyógyszerész-társaságban működött, mint segéd.

1755-ben a gyógyszerész-társaság vezetőjének Csáti Sámuelnek a halála után helyét Kazzay töltötte be, majd 1773-ban árverésen meg is vásárolta a gyógyszerész-társaságot.

Kiváló felkészültségű szakember volt. A város korabeli főorvosai, Csapó József, Hatvani István és Weszprémi István gyakran kérték segítségét, gyógyszerész-szakértői véleményét. A betegek is ragaszkodtak hozzá. Humánus szemléletű volt, sokszor a szegényebbek helyett kifizette az orvosdíjakat. Ez is oka volt anyagi gondjainak. A városi bíróság egy mérgezési ügyben is kikérte a szakvéleményét: kukoricaleves-mintában arzént mutatott ki, mellyel egy asszony a férjét meg akarta mérgezni. Gyógyszerészi mű-

ködésére jellemző még: orvosi rendeletre csöréket (klyzma) is készített, és azokat maga adta be a betegeknek. Weszprémi István főorvos már életében „kiváló vegyész”-nek titulálta.

A Debreceni Református Kollégium – hagyatéku hagyott – számos régiségét őrzi, így ősnymtatványokat, római kori tálat, ősi taneszközöket, érmekeket, metszett drágaköveket. A páratlan gyűjteményt külföldön is ismerték. A gazdag könyvtár közel 2500 kötetből állott. Ezeknek közel 20%-a orvos-gyógyszerészi tárgyú. *Plinius Secundus Caius* római természettudományi szakíró *Historia naturalis* főművéből az állatokról, füvekről és a kertek műveléséről szóló részeket Kazzay magyarra fordította. De a könyv példányai sajnos megsemmisültek [3].

Kazzay Sámuel Jókai Mór is megemlíti az „Egetvívó asszonyszív” című regényében. A korabeli nevezetes Baranyi-perben is igénybe vették szakmai véleményét [4].

1797. május 21-én halt meg Debrecenben.

IRODALOM

1. Hegedűs L.: A tudós patikárius. Magyar Nemzet, 1985. november 25.
2. Zoltai L.: Újabb adatok a könyv-, régiség-, éremgyűjtő debreceni patikárius nemes Kazzay Sámuel életrajzához. Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság Értesítője, 221–224 (1931). – 3. *Weszprémi István: Succincta Medicorum Hungariae et Transylvaniae biographia*. Fordította: dr. Vida Tivadar. II. k. 373 (1960).
4. *Benkő F.*: Adatok a XVIII. század gyógyszerészetéhez a debreceni Baranyi-perben. *Communicationes de Historia artis Medicinae*, Budapest, 78–79. k. 167–173 (1976).

B. Zboray, L. Szmodits: *S. Kazzay passed 200 year ago*.

*Budapest, Högyes Endre u. 1. –1092